DOMSTOLENS DOM (ANDEN AFDELING)
AF 24. NOVEMBER 1983 [1]

Hartog Cohen
mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber

»Tjenestemænd — invaliditet — opofrende handling i offentlig interesse«

Sag 342/82

Sammendrag

Tjenestemænd — invalidepension — fastsættelse af pensionens størrelse — opofrende handling i offentlig interesse — begreb — handling, udført af tjenestemanden før ansættelsen ved Fællesskaberne — ikke omfattet

(Tjenestemandsvedtægten, art. 78, stk. 2)

Tjenestemandsvedtægtens artikel 78, stk. 2, skal fortolkes således, at den ikke hjemler ret til den forhøjede invalidepension til en tjenestemand, der er ramt af en vedvarende og fuldstændig invaliditet, der skyldes en opofrende handling i offentlig interesse, men ligger forud for ansættelsen ved Fællesskaberne.

I sag 342/82

HARTOG COHEN, forhenværende tjenestemand ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, boende 51, avenue des Nerviens, 1040 Bruxelles, ved advokat Edmond Lebrun, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Tony Biever, 83, boulevard Grande-Duchesse-Charlotte,

sagsøger,

mod

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER, ved John Forman, Kommissionens juridiske tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat Claude Verbraeken, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Oreste Montalto, Kommissionens juridiske tjeneste, Jean Monnet-bygningen, Kirchberg,

sagsøgt,

1 — Processprog: Fransk.

hvorunder der er nedlagt følgende påstande:

Annullation af invaliditetsudvalgets afgørelse af 27. november 1981, for så vidt som den går ud på, at sagsøgerens invaliditet ikke skyldes en opofrende handling i offentlig interesse.

Annullation af Kommissionens afgørelse af 11. december 1981, hvorefter sagsøgeren er berettiget til invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 3, men ikke i henhold til samme artikels stk. 2.

Annullation af afvisningen af den herover indgivne klage af 10. marts 1982.

Kommissionen tilpligtes, med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1982, at betale sagsøgeren invalidepension efter den i vedtægtens artikel 78, stk. 2, omhandlede sats,

har

DOMSTOLEN (anden afdeling)

sammensat af afdelingsformanden K. Bahlmann, dommerne P. Pescatore og O. Due,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt parternes anbringender og argumenter kan sammenfattes således:

I — De relevante bestemmelser

1. Det bestemmes i tjenestemandsvedtægtens artikel 53, at hvis en tjenestemand efter invaliditetsudvalgets mening opfylder de i artikel 78 fastsatte betingelser, afskediges han med pension.

2. Artikel 78, stk. 1, tillægger under visse nærmere betingelser tjenestemanden ret til invalidepension, dersom han er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, og stk. 2 og 3 i samme artikel bestemmer:

»Når invaliditeten skyldes en ulykke under udøvelsen eller i forbindelse med udøvelsen af tjenesten, erhvervssygdom eller en opofrende handling i offentlig interesse eller, at tjenestemanden har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv, udgør invalidepensionen 70 % af tjenestemandens grundløn.

Når invaliditeten har andre årsager, svarer invalidepensionen til den alderspension, som tjenestemanden ville være berettiget til ved det fyldte 65. år, hvis han var forblevet i tjenesten indtil denne alder.«

3. Ifølge vedtægtens artikel 9 fastlægges de nærmere bestemmelser om invaliditetsudvalgets sammensætning og virke i overensstemmelse med bestemmelserne i vedtægtens bilag II.

3.1. I henhold til artikel 7 i vedtægtens bilag II består invaliditetsudvalget af tre læger, hvoraf den første udpeges af den institution, som den pågældende tjenestemand tilhører, den anden af tjenestemanden selv og den tredje af disse to læger efter fælles aftale.

3.2. Endvidere bestemmer artikel 9 i bilag II følgende:

»Tjenestemanden kan forelægge invaliditetsudvalget erklæringer eller attester fra den læge, der behandler ham, samt fra de læger, han eventuelt har fundet det nødvendigt at konsultere.

Udvalgets konklusioner tilsendes ansættelsesmyndigheden samt den pågældende.

Udvalgets arbejde er fortroligt.«

II — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. Sagsøgeren, Hartog Cohen, der er nederlandsk statsborger og født den 17. december 1917, blev ansat som tjenestemand ved Kommissionen pr. 1. juni 1970 og gjorde senest tjeneste i en stilling i lønklasse LA 4 ved generaldirektoratet for personale og administration.

2. I anledning af sagsøgerens helbredstilstand bragte Kommissionen i 1981 tjenestemandsvedtægtens ovenfor nævnte artikler 53 og 78 i anvendelse. Der blev nedsat et invaliditetsudvalg bestående af tre læger udpeget i henhold til den ovenfor anførte artikel 7 i vedtægtens bilag II. I overensstemmelse med denne artikel blev en af lægerne valgt af sagsøgeren, som udpegede doktor Gohdes, der siden maj 1980 havde været hans behandlende læge.

3. Ved skrivelse af 30. september 1981 til doktor Gohdes forklarede Kommissionen, hvori invaliditetsudvalgets opgave bestod, og citerede udtrykkeligt ordlyden af vedtægtens artikel 78, stk. 2. Kommissionen anførte endvidere, at sagsøgerens journal ville blive fremsendt til doktor Gohdes, samt at Kommissionens tjenestegrene ville stå til hans rådighed »med henblik på tilvejebringelse af alle yderligere oplysninger, der anses for nødvendige med henblik på løsningen af den ovenfor angivne opgave«.

4. Den 27. november 1981 udtalte invaliditetsudvalget.

»... på grundlag af en undersøgelse af Hartog Cohen, ..., tjenestemand ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, at han er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, og medfører at han er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling i hans stillingsgruppe, og at hans tjeneste ved Kommissionen af samme årsag må bringes til ophør.

Invaliditetsudvalget skal udtale, at Hartog Cohen's invaliditet ikke skyldes en ulykke under udøvelsen af tjenesten, erhvervssygdom eller en opofrende handling i offentlig interesse eller, at han har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv«.

5. Samme dag udfærdigede doktor Gohdes en lægeerklæring, hvori han anførte, at ingen af sagsøgerens sygdomme »er aldersbetingede. Der findes hverken i patientens beskæftigelsessituation eller i hans familiemæssige forhold omstændigheder, der kan forklare, hvorledes de er opstået. Det er ganske sandsynligt, at de som helhed har forbindelse med de år, han under den sidste krig tilbragte i den nederlandske modstandsbevægelses rækker«.

6. Den 11. december 1981 besluttede Kommissionen under henvisning til invaliditetsudvalgets erklæring at afskedige sagsøgeren med pension med virkning fra 1. januar 1982 samt at tillægge ham ret til invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 3.

7. I en på sagsøgerens begæring afgivet lægeerklæring af 2. februar 1982 udtalte neurokirurg S. Langie, at »have haft Hartog Cohen under regelmæssig neurologisk behandling« siden november 1970. Doktor Langie konkluderede, at det var »sandsynligt«, at sagsøgerens alvorlige lidelser »har forbindelse med patientens tilværelse som medlem af modstandsbevægelsen i Holland under den sidste krig«.

8. Den 10. marts 1982 indgav sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, en klage over invaliditetsudvalgets og Kommissionens ovenfor omhandlede afgørelser af henholdsvis 27. november og 11. december 1981. Sagsøgeren anførte i klagen, at hans nuværende invaliditet var den direkte følge af hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse under anden verdenskrig og dermed efter hans opfattelse en følge af en »opofrende handling i offentlig interesse, eller at tjenestemanden har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv«, der berettiger til en invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2. Til støtte for sit standpunkt henviste sagsøgeren til de ovennævnte to lægeerklæringer og anførte, at han havde indgivet ansøgning til de nederlandske myndigheder om en særlig pension »som følge af, at den fastslåede invaliditet har årsagsforbindelse med virksomheden i den nederlandske modstandsbevægelse«. Ansøgningen om denne særlige pension blev senere — i december 1982 — »afgjort til ansøgerens fordel«.

9. Ved skrivelse af 5. oktober 1982 afviste Kommissionen udtrykkeligt klagen. Kommissionen anførte i skrivelsen, at det i klagen rejste hovedspørgsmål drejede sig om, hvorvidt den opofrende handling for at give ret til en pension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2,

»skal have fundet sted, mens tjenestemanden var i Fællesskabernes tjeneste, eller om den pågældende handling kan have fundet sted forud for ansættelsen ved Fællesskaberne.

Selv om det ikke udtales udtrykkeligt i artikel 78, stk. 2, er Kommissionen af den opfattelse, at den pågældende handling skal have fundet sted inden for den periode, hvor tjenestemanden var ansat ved Fællesskaberne. Den forhøjede pension som følge af en sådan handling

udgør i en vis forstand et 'tillæg' eller en 'belønning', som er udtryk for, at Fællesskaberne som arbejdsgiver anerkender en moralsk forpligtelse over for tjenestemænd eller øvrige ansatte, dog kun for så vidt som de var tjenestemænd eller øvrige ansatte ved Fællesskaberne. Med hensyn til handlinger foretaget før ansættelsen må anerkendelsen eller belønningen derfor i givet fald søges andetsteds.

Der er herefter ikke anledning til atter at forelægge sagen for invaliditetsudvalget med henblik på en fornyet undersøgelse.«

10. Nærværende sag blev anlagt den 24. december 1982.

11. På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen (anden afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Domstolen har imidlertid anmodet parterne om at koncentrere deres mundtlige indlæg om fortolkningen af vedtægtens artikel 78, stk. 2, og navnlig om spørgsmålet, hvorvidt den i bestemmelsen omhandlede opofrende handling skal være foretaget efter, at den pågældende er blevet ansat ved Fællesskaberne.

III — Parternes påstande

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

Principalt:

— Sagen antages til realitetsbehandling, og der gives sagsøgeren medhold;

— invaliditetsudvalgets afgørelse af 27. november 1981 annulleres, for så vidt den går ud på, at invaliditeten ikke skyldes en opofrende handling i offentlig interesse eller, at tjenestemanden har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv;

— sagsøgtes afgørelse af 11. december 1981 annulleres, for så vidt det deri bestemmes, at sagsøgeren er berettiget til invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 3, men ikke i henhold til artikel 78, stk. 2;

— den ved skrivelse af 5. oktober 1982 meddelte afvisning af den herover indgivne klage af 10. marts 1982 annulleres;

— sagsøgte tilpligtes, med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1982, at betale sagsøgeren invalidepension efter den i vedtægtens artikel 78, stk. 2, omhandlede sats, således at der til de på tidspunktet for dommens fuldbyrdelse skyldige supplerende pensionsbeløb lægges morarente 12,5 % fra forfaldsdagen indtil betaling sker;

— sagsøgte tilpligtes at afholde sagens omkostninger.

Subsidiært:

— Sagen antages til realitetsbehandling;

— det statueres, at vedtægtens artikel 78, stk. 2, også finder anvendelse i tilfælde, hvor en opofrende handling i offentlig interesse eller det forhold, at tjenestemanden har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv, ligger forud for tiltrædelsen af tjenesten ved Fællesskaberne;

— forinden videre foretages med hensyn til pådømmelsen af sagens realitet bestemmes:

— der nedsættes et nyt invaliditetsudvalg, som skal afgøre, om sagsøgerens vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, skyldes en opofrende handling i offentlig interesse, eller at tjenestemanden har sat

sit liv på spil for at redde menneskeliv;

— spørgsmålet om sagens omkostninger udsættes.

Mere subsidiært:

— Sagen antages til realitetsbehandling;

— forinden sagen pådømmes, foretages bevisførelse i det omfang, det er nødvendigt for at fastslå, hvorvidt invaliditetsudvalget har undersøgt spørgsmålet om årsagsforbindelsen mellem sagsøgerens fuldstændige og vedvarende invaliditet og hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse under anden verdenskrig;

— spørgsmålet om sagens omkostninger udsættes.

Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse;

— sagsøgeren tilpligtes at afholde sagens omkostninger.

IV — Parternes anbringender og argumenter

a) Indledning

Sagsøgeren har fremført to anbringender, der i det væsentlige kan sammenfattes således:

1. tilsidesættelse af vedtægtens artikel 25, stk. 2, og af procedureforskrifter;

2. subsidiært tilsidesættelse af vedtægtens artikel 78, stk. 2 og 3, og af almindelige retsregler og retsprincipper, herunder princippet om, at enhver forvaltningsakt skal baseres på grunde, som er juridisk gyldige, dvs. saglige, logisk sammenhængende og ikke behæftet med retlig og/eller faktisk vildfarelse.

b) Parternes argumentation

Sagsøgernes første anbringende

1. *Sagsøgeren* har anført, at det fremgår af vedtægtens artikel 25, stk. 2, at enhver afgørelse, der indebærer et klagepunkt, skal begrundes. De to første trufne afgørelser, nemlig invaliditetsudvalgets og Kommissionens afgørelser af henholdsvis 27. november og 11. december 1981, der utvivlsomt indebærer et klagepunkt i forhold til sagsøgeren, indeholder imidlertid ingen begrundelse vedrørende det afgørende spørgsmål om, hvorvidt vedtægtens artikel 78, stk. 2, finder anvendelse.

Sagsøgeren har bestridt Kommissionens opfattelse, hvorefter invaliditetsudvalget ikke kunne begrunde sin afgørelse på anden måde, end det gjorde, uden at risikere en klage over at have tilsidesat artikel 9, stk. 3, i vedtægtens bilag II, hvorefter udvalgets arbejde er fortroligt. Denne bestemmelse skal efter sagsøgerens opfattelse forstås i overensstemmelse med den mere generelle bestemmelse i vedtægtens artikel 25, stk. 2.

1.1. Sagsøgeren har for det andet gjort gældende, at invaliditetsudvalget ikke har undersøgt årsagerne til hans invaliditet. Der er i hvert fald ikke blevet stillet ham spørgsmål herom, selv om udvalgets manglende kendskab til de faktiske omstændigheder vedrørende hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse udelukker, at hans sygdomstilfælde kan vurderes på grundlag af journalerne. Der foreligger derfor en åbenbar proceduremangel.

1.2. Subsidiært har sagsøgeren anført, at der i det mindste består alvorlig tvivl med hensyn til, om den omhandlede undersøgelse har fundet sted.

Sagsøgeren har anført, at det ikke nødvendigvis fremgår af invaliditetsudvalgets konklusioner, hvorefter sagsøgerens invaliditet ikke skyldes en opofrende handling, om udvalget har undersøgt

spørgsmålet om årsagsforbindelsen mellem den opofrende handling, der her er tale om, og invaliditeten. Ifølge sagsøgeren er det tænkeligt, at udvalget ganske enkelt manglede kendskab til denne handling, eller at det antog, at den ikke kom i betragtning, fordi den lå før ansættelsen ved Fællesskaberne. Den omstændighed, at doktor Gohdes' opmærksomhed blev henledt på vedtægtens artikel 78, stk. 2, samt at han var bekendt med sagsøgerens helbredstilstand og hans fortid som medlem af modstandsbevægelsen, indebærer heller ikke i sig selv, at udvalget har foretaget en undersøgelse af det ovennævnte spørgsmål om årsagssammenhængen. Den nævnte læge kan have været uopmærksom, kan have udvist forsømmelse, eller — hvilket efter sagsøgerens opfattelse er tilfældet i den foreliggende sag — han kan have undladt at se sagsøgerens fortid som modstandsmand i lyset af vedtægtens begreb »en opofrende handling«.

2. *Kommissionen* har anført, at sagsøgerens anbringende savner grundlag.

2.1. Kommissionen har således bestridt, at vedtægtens artikel 25, stk. 2, er tilsidesat.

Den har herved anført, at invaliditetsudvalget i den foreliggende sag kom til det resultat, at »invaliditeten ... ikke skyldes ... en opofrende handling«. Efter Kommissionens opfattelse kunne invaliditetsudvalget ikke have begrundet sit resultat anderledes, end det gjorde, uden at risikere en klage over at have tilsidesat bestemmelserne i artikel 9, stk. 2 og 3, i vedtægtens bilag II, der har til formål at sikre, at lægelige oplysninger holdes fortrolige i tjenestemændenes egen interesse, og hvorefter alene invaliditetsudvalgets »konklusioner« tilsendes tjenestemanden og dennes institution. Disse bestemmelser er på ingen måde til hinder for, at tjenestemanden får kendskab til begrundelsen for invaliditetsudvalgets afgørelse (og herved bliver i stand til at vurdere, hvorvidt afgørelsen er i overensstemmelse med vedtægtens bestemmelser). Efter Kommissionens opfattelse kan tjenestemanden nemlig nøjes med at spørge den læge, han har udpeget som sin repræsentant i invaliditetsudvalget, idet denne — under forbehold af den lægelige tavshedspligt — vil kunne give ham alle fornødne oplysninger.

Kommissionen har endelig anført, at dens afgørelse af 11. december 1981 var en afgørelse, der byggede på invaliditetsudvalgets konklusioner, der ikke kan anfægtes. Da der i begrundelsen for denne afgørelse henvises til invaliditetsudvalgets konklusioner, er vedtægtens artikel 25, stk. 2, hermed overholdt.

2.2.1. Kommissionen har for det andet anført, at invaliditetsudvalget i sin afgørelse af 27. november 1981 udtrykkeligt har fastslået den manglende årsagsforbindelse mellem sagsøgerens deltagelse i den nederlandske modstandsbevægelse og invaliditeten. Kommissionen har anført, at der ikke findes nogen bestemmelse, ifølge hvilken det påhvilede invaliditetsudvalget at udspørge sagsøgeren, hvilket efter Kommissionens opfattelse skyldes, at det for talrige sygdomme er muligt at fastslå deres oprindelse, tilstedeværelse samt deres følger på grundlag af journalen. Kommissionen har henvist til Domstolens dom af 14. december 1966 (Alfieri mod Parlamentet, sag 3/66, Sml. 1965-1968, s. 317).

2.2.2. Kommissionen har endvidere anført, at den havde anmodet invaliditetsudvalget om at tage stilling til dette spørgsmål om årsagssammenhængen. Den har henvist til sin skrivelse af 30. september 1981 til doktor Gohdes, der repræsenterede sagsøgeren i invaliditetsudvalget, og som var fuldt ud bekendt med sagsøgerens fortid og hans helbredstilstand.

Kommissionen har yderligere anført, at der ganske vist intet er til hinder for at anmode invaliditetsudvalget om at foretage en ny bedømmelse af årsagsforbindelsen, hvilket Kommissionen imidlertid ikke har gjort, fordi den under alle omstændigheder er af den opfattelse, at sagsøgerens påstand er retligt ubegrundet.

Sagsøgerens andet anbringende

1. *Sagsøgeren* har anført, at invaliditetsudvalgets konklusioner af 27. november 1981 og Kommissionens afgørelse af 11. december 1981 er behæftede med enten en *faktisk vildfarelse,* for så vidt som det heri er lagt til grund, at sagsøgerens virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse — respektive årsagsforbindelsen mellem denne og invaliditeten — ikke er bevist, eller en *retlig vildfarelse,* for så vidt som det er antaget, at den i vedtægtens artikel 78, stk. 2, omhandlede opofrende handling skal foretages efter ansættelsen ved Fællesskaberne. Desuden er Kommissionens afslag af 5. oktober 1982 på sagsøgerens klage behæftet med den samme retlige vildfarelse.

1.1. For så vidt angår den *faktiske vildfarelse,* har sagsøgeren anført, at de nederlandske myndigheder nu har anerkendt hans deltagelse i modstandsbevægelsen, samt at hans nuværende invaliditet er den direkte følge af hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse. Dette har lægerne Gohdes og Langie i øvrigt efter sagsøgerens opfattelse bekræftet. Sagsøgeren har gjort gældende, at spørgsmålet om årsagssammenhæng mellem visse faktiske omstændigheder og en bestemt sygdom ikke kan besvares i henhold til retsregler, eftersom det drejer sig om et lægeligt spørgsmål.

1.2. For så vidt angår den *retlige vildfarelse,* har sagsøgeren anført, at vedtægtens artikel 78, stk. 2, er en bestemmelse med generelt indhold, der ikke angiver, at den opofrende handling skal have fundet sted på et tidspunkt, da den pågældende allerede var ansat ved Fællesskaberne.

Det er i øvrigt sagsøgerens opfattelse, at en sådan indskrænkende fortolkning må afvises, først og fremmest fordi bestemmelsens ordlyd er klar og derfor ikke kan underkastes fortolkning. For det andet anføres det i den samme bestemmelse, for så vidt angår ulykken, at denne skal være indtruffet under udøvelsen eller i forbindelse med udøvelsen af tjenesten. I de tilfælde, hvor lovgiveren har ønsket at begrænse den omhandlede bestemmelses anvendelsesområde, er dette efter sagsøgerens opfattelse således udtrykkeligt sket. For så vidt angår den opofrende handling, foreligger en sådan begrænsning imidlertid ikke.

Sagsøgeren har endvidere anført, at det ville være i strid med bestemmelsens ånd samt urimeligt at fortolke den indskrænkende. Der er ifølge sagsøgeren tale om at belønne en adfærd, der vidner om fornemme menneskelige egenskaber, og det er indlysende, at disse egenskaber ikke kan være mere eller mindre anerkendelsesværdige alt efter det tidspunkt, da de kom til udtryk. Kommissionen har endvidere ikke taget hensyn til, at de skadelige virkninger af den pågældende handling viste sig, mens sagsøgeren endnu var i tjenesten.

Sagsøgeren har endelig bestridt, at bestemmelsens tilblivelseshistorie giver støtte for en indskrænkende fortolkning, hvorefter det, selv om der er tale om et udtrykkeligt omfattet tilfælde — her en

opofrende handling — og uanset ordlyden, skulle være berettiget at sondre alt efter det tidspunkt, da den pågældende handling blev udført.

2. *Kommissionen* har bestridt sagsøgerens opfattelse vedrørende den påståede faktiske og retlige vildfarelse.

2.1. For så vidt angår den påståede *faktiske vildfarelse*, har Kommissionen anført, at intet tyder på, at invaliditetsudvalget har gjort sig skyld i en sådan vildfarelse. Når udvalget i overensstemmelse med reglerne har taget stilling til et spørgsmål, som det har fået forelagt, er dets afgørelse endelig, medmindre der foreligger en ny omstændighed. Efter Kommissionens opfattelse foreligger der imidlertid ikke en sådan ny omstændighed derved, at andre, selv fremtrædende læger erklærer, at invaliditetsudvalget har taget fejl eller har kunnet tage fejl. Kommissionen har herved henvist til Domstolens domme af 9. juli 1975 (Vellozzi mod Kommissionen, sagerne 42 og 62/74, Sml., s. 871) og af 12. juni 1980 (Schuerer mod Kommissionen, sag 107/79, Sml., s. 1845).

2.2. For så vidt angår den påståede *retlige vildfarelse*, har Kommissionen først anført, at sagsøgeren med urette har gjort gældende, at invaliditetsudvalget har gjort sig skyld i en sådan vildfarelse i forbindelse med fortolkningen af vedtægtens artikel 78, stk. 2. Efter Kommissionens opfattelse tilkommer det alene Kommissionen at foretage en sådan fortolkning, og det er på ingen måde muligt på grundlag af invaliditetsudvalgets konklusioner at hævde, at udvalget har tiltaget sig denne kompetence.

Kommissionen er dernæst af den opfattelse, at påstanden om annullation af dens afgørelse af 5. oktober 1982 skal afvises. Ifølge Kommissionen har invaliditetsudvalget i overensstemmelse med reglerne fastslået, at invaliditeten ikke skyldes en opofrende handling i offentlig interesse, og Kommissionens afgørelse af 11. december 1981 blev truffet på grundlag af udvalgets konklusioner. Det er herefter uden interesse at efterprøve, hvorvidt den retsopfattelse, som afvisningen af klagen er udtryk for, er begrundet.

Kommissionen er endvidere af den opfattelse, at påstanden savner grundlag.

Kommissionen har herved anført, at det er et af de grundlæggende principper i Fællesskabernes pensionsordning, at den alene dækker tjenestemændene, for så vidt angår begivenheder, der ligger efter ansættelsen. Kommissionen har blandt andet henvist til artikel 3, litra a), i vedtægtens bilag VIII (vedrørende alderspension). I medfør af dette almindelige princip skal den i vedtægtens artikel 78, stk. 2, omhandlede opofrende handling nødvendigvis være udført efter ansættelsen ved Fællesskaberne.

Sagsøgerens fortolkning, der bygger på en modsætningsslutning i forhold til bestemmelserne om ulykker i artikel 78, stk. 2, er efter Kommissionens opfattelse uholdbar. Lovgiveren har med den omhandlede bestemmelse alene udelukket, at der på grundlag af ulykker uden for tjenesten kan kræves en invalidepension på 70 %, og den hermed gennemførte indskrænkning vedrører på ingen måde det tidsrum, inden for hvilket ulykken skal være sket.

Kommissionen har endelig anført, at artikel 78, stk. 2 og 3, skal fortolkes restriktivt under henvisning til deres tilblivelseshistorie. Der blev tidligere kun ydet invalidepension efter én sats, svarende til alderspension efter den højeste sats. For at modvirke misbrug foreslog Kommissionen i 1969 (JO C 83, s. 4), at der blev foretaget en sondring mellem disse to pensioner, således at invalidepensionen kun svarede til den

højeste alderspension i visse klart beskrevne situationer. Dette forslag blev vedtaget af Rådet i 1972 (EFT 1972 III, s. 672) ved indsættelse af de nugældende stk. 2 og 3. Ifølge Kommissionen må stk. 2 derfor betragtes som en undtagelse og derfor fortolkes indskrænkende. Såfremt der også skulle være ret til pension i henhold til stk. 2 på grundlag af begivenheder, der ligger før ansættelsen, ville dette efter Kommissionens opfattelse være udtryk for en usædvanlig fortolkning i strid med »vedtægtens grundidé«.

2.3. For så vidt som sagsøgeren mere subsidiært har nedlagt påstand om, at der foretages bevisførelse, har Kommissionen anført, at en sådan bevisførelse efter dens opfattelse ikke kan anordnes. Kommissionen har anført, at invaliditetsudvalget fik til opgave at vurdere årsagssammenhængen, og at det udtrykkeligt fastslog, at der ikke foreligger en sådan sammenhæng.

V — Mundtlig forhandling

Sagsøgeren ved advokat E. Lebrun og Kommissionen ved advokat C. Verbraeken som befuldmægtiget har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 27. oktober 1983.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet samme dag.

Præmisser

1 Ved stævning, indgivet til Domstolens justitskontor den 24. december 1982, har Hartog Cohen, forhenværende tjenestemand ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, anlagt sag, hvorunder han i det væsentlige har påstået annullation af invaliditetsudvalgets afgørelse af 27. november 1981 og af Kommissionens afgørelse af 11. december 1981, hvorved den afviste at yde sagsøgeren invalidepension i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 78, stk. 2, men tildelte ham en invalidepension i henhold til samme artikels stk. 3.

2 I henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 1, er tjenestemænd, der er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, berettiget til invalidepension, og artiklens stk. 2 og 3 er sålydende:

»Når invaliditeten skyldes en ulykke under udøvelsen eller i forbindelse med udøvelsen af tjenesten, erhvervssygdom eller en opofrende handling i offentlig interesse eller, at tjenestemanden har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv, udgør invalidepensionen 70 % af tjenestemandens grundløn.

Når invaliditeten har andre årsager, svarer invalidepensionen til den alderspension, som tjenestemanden ville være berettiget til ved det fyldte 65. år, hvis han var forblevet i tjenesten indtil denne alder.«

3 Det fremgår af sagen, at sagsøgeren, der er nederlandsk statsborger og født den 17. december 1917, blev ansat som tjenestemand ved Kommissionen pr. 1. juni 1970, og at han senest gjorde tjeneste i en stilling i lønklasse LA 4 i generaldirektoratet for personale og administration.

4 Den 27. november 1981 fastslog et invaliditetsudvalg, der var nedsat på Kommissionens foranledning, at sagsøgeren var ramt »af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, og medfører, at hans tjeneste ved Kommissionen af samme årsag må bringes til ophør«. Endvidere udtalte invaliditetsudvalget, at sagsøgerens invaliditet »ikke skyldes en ulykke under udøvelsen af tjenesten, erhvervssygdom eller en opofrende handling i offentlig interesse eller, at han har sat sit liv på spil for at redde menneskeliv«.

5 Under henvisning til invaliditetsudvalgets konklusioner besluttede Kommissionen den 11. december 1981 at tildele sagsøgeren en invalidepension beregnet i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 3.

6 Den 10. marts 1982 indbragte sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, en klage over invaliditetsudvalgets og Kommissionens afgørelser af henholdsvis 27. november og 11. december 1981. Sagsøgeren gjorde i klagen gældende, at hans nuværende invaliditet er den direkte følge af hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse under anden verdenskrig, dvs. en opofrende handling i offentlig interesse, der berettiger ham til en invalidepension beregnet i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2.

7 Ved skrivelse af 5. oktober 1982 afviste Kommissionen udtrykkeligt sagsøgerens klage. Kommissionen anførte i skrivelsen, at det i klagen rejste hoved-

spørgsmål var, om retten til pension i henhold til vedtægtens artikel 78, stk. 2, forudsatte, at den opofrende handling havde fundet sted, mens den pågældende var ansat ved Fællesskaberne. Efter at Kommissionen havde besvaret dette spørgsmål bekræftende, fastslog den, at der herefter ikke var grund til atter at forelægge sagen for invaliditetsudvalget med henblik på en ny vurdering.

8 Sagsøgeren anlagde herefter nærværende sag, hvorunder han principalt har påstået annullation af invaliditetsudvalgets og Kommissionens afgørelser af henholdsvis 27. november og 11. december 1981, samt at Kommissionen tilpligtes med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1982 at betale invalidepension efter den i vedtægtens artikel 78, stk. 2, omhandlede sats. Subsidiært har sagsøgeren påstået, dels, at det statueres, at den nævnte bestemmelse også finder anvendelse i tilfælde, hvor en opofrende handling i offentlig interesse ligger forud for ansættelsen ved Fællesskaberne, dels, at der anordnes nedsættelse af et nyt invaliditetsudvalg. Endelig har sagsøgeren mere subsidiært påstået, at der, forinden sagen pådømmes, ved Domstolens foranstaltning foretages den fornødne bevisførelse for at fastslå, hvorvidt invaliditetsudvalget har undersøgt spørgsmålet om årsagsforbindelsen mellem sagsøgerens invaliditet og hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse under anden verdenskrig.

9 Til støtte for sine påstande har sagsøgeren anført, at de omtvistede afgørelser ikke er tilstrækkeligt begrundet, og at de er behæftet med dels faktisk, dels retlig vildfarelse. Sagsøgeren har især anført, at det ikke fremgår af invaliditetsudvalgets afgørelse, at det tog stilling til spørgsmålet om årsagsforbindelsen mellem den pågældende opofrende handling og sagsøgerens invaliditet.

10 Det bemærkes, at der ved afgørelsen af sagen først må tages stilling til det forudgående spørgsmål, som Kommissionen har rejst i sit svar på sagsøgerens klage, og som vedrører fortolkningen af vedtægtens artikel 78, stk. 2. Såfremt det må antages, at den opofrende handling skal være foretaget efter tjenestemandens ansættelse ved Fællesskaberne for at stifte ret til en pension i henhold til den nævnte bestemmelse, vil sagsøgerens søgsmål under alle omstændigheder være uden grundlag.

11 Sagsøgeren har i så henseende anført, at det ikke fremgår af ordlyden af vedtægtens artikel 78, stk. 2, at den opofrende handling skal have fundet sted, mens tjenestemanden var ansat ved Fællesskaberne, og han har anført, at en sådan indskrænkende fortolkning må afvises. Dels — har sagsøgeren anført — er bestemmelsens ordlyd klar, hvorfor den ikke kan underkastes en fortolkning, dels præciserer bestemmelsen, for så vidt angår en ulykke, at denne skal have fundet sted under udøvelsen eller i forbindelse med udøvelsen af tjenesten. Dér hvor lovgiveren har ønsket at begrænse bestemmelsens anvendelsesområde, er dette efter sagsøgerens opfattelse således gjort udtrykkeligt, hvilket imidlertid ikke er tilfældet, for så vidt angår den opofrende handling. Efter sagsøgerens opfattelse vil en indskrænkende fortolkning i øvrigt stride mod bestemmelsens ånd og være urimelig; der er tale om at belønne en handlemåde, der er udtryk for fornemme menneskelige egenskaber, som ikke kan bedømmes som mere eller mindre fortjenstfuld, alt efter hvornår de blev lagt for dagen. Endelig viste de skadelige virkninger af den pågældende handling sig, mens sagsøgeren var ansat ved Fællesskaberne.

12 Det bemærkes, at indtil den 1. juli 1972 sondrede vedtægten ikke mellem de forskellige omstændigheder, der havde ført til at en tjenestemand var blevet fuldstændigt invalid. Indtil det nævnte tidspunkt blev invalidepensionen ydet efter én sats, svarende til alderspension efter den højeste sats. Først ved Rådets forordning nr. 1473/72 af 30. juni 1972 om ændring af vedtægten for tjenestemænd i De europæiske Fællesskaber (EFT 1972 III, s. 672) blev denne sats i de normale tilfælde nedsat, således at den svarede til den alderspension, som tjenestemanden ville være berettiget til ved det fyldte 65. år, hvis han var forblevet i tjenesten indtil denne alder, idet maksimumssatsen alene skulle finde anvendelse i undtagelsestilfælde, hvor invaliditeten skyldes særlige omstændigheder.

13 Vedtægtens artikel 78, stk. 2, må derfor anses som en undtagelsesbestemmelse, hvilket må tilskynde til forsigtighed, for så vidt angår en udvidende fortolkning. Det er herefter ikke muligt at give sagsøgeren medhold i det synspunkt, at det rejste fortolkningsspørgsmål lader sig besvare ved en henvisning til, at den omhandlede bestemmelse ikke angiver det tidsrum, hvorunder den opofrende handling skal have fundet sted.

14 For så vidt som sagsøgeren har argumenteret ud fra en *modsætningsslutning* fra bestemmelsen om arbejdsulykker, kan der heller ikke gives ham medhold heri. Ifølge den omhandlede bestemmelse skal ulykken ganske vist være

indtruffet under udøvelsen af eller i forbindelse med tjenestemandens udøvelse af tjenesten, men denne præcisering har alene til formål at undtage ulykker, der sker i privatlivet.

15 Den omtvistede bestemmelse skal herefter betragtes i sammenhæng med de øvrige vedtægtsbestemmelser, herunder de med ændringen af 1972 forfulgte mål.

16 Det må i denne forbindelse beklages, at betragtningerne til den ovenfor nævnte forordning nr. 1473/72 ikke giver nærmere oplysninger vedrørende de særlige begrundelser for de enkelte gennemførte ændringer, men blot indeholder en almindelig henvisning til de opnåede erfaringer. Under den mundtlige forhandling udtalte Kommissionen imidlertid, uden at blive modsagt af sagsøgeren, at ændringen af bestemmelserne om invalidepension havde til formål at forhindre uretmæssige ydelser.

17 Det er i overensstemmelse med dette formål at fortolke de nye bestemmelser således, at begivenheder, der udelukkende har fundet sted forud for tjenestemandens ansættelse, falder uden for stk. 2. En sådan fortolkning er dernæst ikke i strid med Fællesskabernes interesse i at undgå, at tjenestemændene afholder sig fra at udføre sådanne handlinger af frygt for de økonomiske følger for dem selv og for deres familie.

18 Der kan heller ikke gives sagsøgeren medhold i det argument, hvorefter denne fortolkning er urimelig over for den tjenestemand, der har udført en sådan handling, før han blev ansat. Erstatning for invaliditet, der skyldes handlinger udført i offentlig interesse, herunder i krigstid, ydes i almindelighed i henhold til medlemsstaternes lovgivning. Det fremgår af akterne i den foreliggende sag, at de nederlandske myndigheder har antaget, at sagsøgerens invaliditet har årsagsforbindelse med hans virksomhed i den nederlandske modstandsbevægelse, samt at de på dette grundlag rent faktisk har tildelt ham en særpension. Det kan vanskeligt begrundes, at han alene ved at være indtrådt i Fællesskabernes tjeneste 25 år efter den omhandlede virksomhed skulle få ret til en ydelse i tillæg til den godtgørelse, han har modtaget i henhold til national lovgivning.

19 Det følger af det anførte, at vedtægtens artikel 78, stk. 2, skal fortolkes således, at den ikke hjemler ret til den forhøjede invalidepension til en tjenestemand, der som sagsøgeren er ramt af en vedvarende og fuldstændig invaliditet, der skyldes en opofrende handling i offentlig interesse, men ligger forud for ansættelsen ved Fællesskaberne.

20 Sagsøgte må herefter frifindes, uden at der er anledning til at tage stilling til sagsøgerens andre søgsmålsgrunde.

Sagens omkostninger

21 Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, dømmes den part, der taber sagen, til at afholde sagens omkostninger. I henhold til procesreglementets artikel 70 bærer institutionerne dog selv de udgifter, de har afholdt i sager anlagt af de ansatte ved Fællesskaberne.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (anden afdeling)

1. **Sagsøgte frifindes.**

2. **Hver part bærer sine omkostninger.**

Bahlmann Pescatore Due

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 24. november 1983.

P. Heim
Justitssekretær

K. Bahlmann
Formand for anden afdeling